

BORÇLAR KANUNU-TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN VE BORÇLAR KANUNU TASARISINDAKİ TAKSİTLİ SATIŞLARLA İLGİLİ DÜZENLEMELER ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Av. Hayriye Gonca GÜNGÖR^()*

Taksitli Satışlar başta tüketiciler olmak üzere geniş bir kitleyi ilgilendirmekte, ayrıca ciro itibariyle ticari satışların büyük bir bölümünü kapsamaktadır.

Çalışmada, 818 sayılı Borçlar Kanunu- 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve 2005 tarihli Borçlar Kanunu Tasarısındaki Taksitli Satışlarla İlgili düzenlemeler arasındaki *farklılıklar* Borçlar Kanunu Tasarısı esas alınarak incelenecektir.

FARKLILIKLAR

1- Taksitli Satışın Tanımı: 818 Sayılı Borçlar Kanununun Taksitli Satışlarla ilgili düzenlemelerde (madde 222- madde 223 ve 224 üncü maddesinde) Taksitli Satışların Tanımı bulunmamaktadır.

Borçlar Kanunu Tasarısının 258 inci maddesinde Taksitli Satışın Tanımı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun (4077 sayılı Kanunun) 6/A maddesindeki Taksitli Satış tanımından farklıdır.

4077 sayılı Kanunun 6/A maddesinin birinci fıkrasında: 'Taksitle Satış, satım bedelinin en az iki taksitle ödendiği ve malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım türüdür.'

Borçlar Kanunu Tasarısının 258 inci maddesinin birinci fıkrasında:

'Taksitle satış, satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır.'

Borçlar Kanunu Tasarısı sadece taşınır satışına tanımında yer vermiş diğer satışa konu örneğin hizmet ile taşınmaz satışlarını taksitli satış tanımı dışında bırakmıştır. Bunun sonucu olarak, satıcının yanında sağlayıcı kavramına da yer verilmediği görülmektedir.

Bilindiği gibi, 4077 sayılı Kanunun 'Tanımlar' başlığını taşıyan 3 üncü maddesine göre,

Mal tanımının içinde alış-veriş konu olan taşınır eşya, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları;

^(*) İstanbul Barosu Avukatlarından.

Hizmet ise bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti niteler.

Sağlayıcı kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye **hizmet sunan** gerçek veya tüzel kişileri.

Borçlar Kanunu Tasarısında taksitli satış tanımında yer verilmeyen kavramların Tüketicinin Korunması Hakkında Kanundaki tanımları incelendiğinde Tasarı yasalaştığında Taşınır mallarda Taksitli Satışlar için Tasarının 258 inci maddesindeki hükümlerin mi yoksa 4077 sayılı Kanunun 6/A maddesindeki düzenlemelerin mi uygulanması gerektiği sorunu gündeme getirecektir.

Mal tanımına giren konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi mallar için 4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Tasarının ' Uygulama Alanı ' başlığını taşıyan 267 inci maddesinin son fıkrasındaki düzenleme düşüncemizi desteklemektedir.

2- Taksitli Satım Sözleşmesinde Yazılılık Şartı: 818 sayılı Borçlar Kanununda Taksitle satışın tanımı yapılmadığı gibi şekil şartı hakkında da herhangi bir düzenleme yoktur.

Borçlar Kanunu Tasarısının 258 inci ve 4077 sayılı Kanunun 6/A maddesinin ikinci fıkralarında yazılılık şartı geçerlilik şartı olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki kanunda yazılı sözleşmenin zorunlu içeriği farklı düzenlenmiştir.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda (7) bent, Borçlar Kanunu Tasarısında ise (11) bent halinde sözleşmenin zorunlu içeriği sıralanmıştır.

Tasarının 258 inci maddesinin 2. fıkrasının 8 inci bendindeki hükümlerle gelen 4077 Sayılı Kanundaki Taksitli Satışlarla ilgili düzenlemede bulunmayan zorunluluğa dikkat edilmelidir. Hüküm: ' 8- Alıcının yedi gün içinde sözleşme yapılması konusundaki irade açıklamasını geri alma hakkı ' şeklindedir.

3- Sözleşmenin Yürürlüğe Girmesi ve Cayma Açıklaması:

Genel Açıklama: 818 sayılı Borçlar Kanunu ile 4077 sayılı Kanunun 6/A maddesinde bulunmayan Tasarının 259 uncu maddesi esasında alıcının (tüketici) geri alma hakkını düzenlemektedir.

4077 sayılı Kanunun Kapıdan Satışlarla ilgili 8 inci maddesinin 3 üncü fıkrası, Kapıdan Satışlarda Satıcı ve **Sağlayıcının** Yükümlülüklerinin düzenlendiği 9 uncu maddenin 2 inci fıkrası, Mesafeli Sözleşmeler madde 9/A'nın 5 inci fıkrasında;

İlgili yönetmeliklerde (Kapıdan Satışlara İlişkin Yönetmelik madde: 11, Kampanyalı Satışlara İlişkin Yönetmelik madde: 8) tüketicinin geri alma hakkı cayma hakkı olarak geçmektedir. Hakkın kullanım süresi yedi gündür.

Devre Tatil Sözleşmeleri Hakkında Yönetmeliğin 6 ıncı maddesinde bu süre 10 gün olarak belirtilmiştir.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun ve İlgili Yönetmeliklerinin cayma hakkı ile ilgili düzenlemeleri taşınmaz ve hizmet satışlarını da kapsamaktadır. Tasarıdaki hükümde hizmet satışları kapsam dışı bırakılmış-

tır. Hükümde Taksitli satış tanımında olduğu gibi taşınır maldan değil maldan bahsedilmiştir. Dolayısıyla, tasarı hükümleri arasında bir çelişki görülmektedir.

Tasarının 259 uncu madde hükmündeki malı acaba sadece taşınır mal olarak mı değerlendirmek gerekmektedir?

Maddenin İrdelenmesi: Tasarının 259 uncu maddesi şöyledir: ‘Taksitle satış sözleşmesi, alıcı bakımından, taraflarca imzalanmış sözleşmenin bir nüshasının eline geçmesinden yedi gün sonra yürürlüğe girer. Alıcı bu süre içinde irade açıklamasını geri aldığı satıcıya yazılı olarak bildirebilir. Bu haktan önceden feragat geçersizdir. Geri alma bildiriminin sürenin son gününde postaya verilmiş olması sonuç doğurması için yeterlidir.’

Satıcı geri alma süresi içinde malı alıcıya teslim etmişse, alıcı malı ancak olağan bir muayenenin gerektirdiği ölçüde kullanabilir; aksi takdirde sözleşme yürürlüğe girmiş olur.

Alıcının geri alma hakkını kullanması halinde, kendisinden cayma parası istenemez.’

Alıcının yedi gün içinde yazılı cayma açıklamasını kullanmaması durumunda sözleşme ile bağlı olması burada askıda hükümsüzlük hallerine bir yenişinin eklendiğini göstermektedir.

Eğer, alıcı yedi günlük süre içinde cayma hakkını kullanırsa, sözleşme geriye etkili olarak hükümsüz kalacaktır.

Dikkat edilmesi gereken husus, cayma hakkının kullanımı için son gün olan yedinci gün geri alma açıklamasının satıcıya varmasının gerekmemesidir.

Cayma açıklamasının postaya verilmiş olmasının istenen sonucu doğurmasıdır. Buradan varma ilkesine bir istisnanın getirildiğine şüphe bulunmamaktadır.

4- Satış Bedelinin Tamamen Ödenmesi:

Vadeden önce ödeme hakkı bakımından taksitlerin kıymetli evraka bağlanmamış olması koşulu getirilmiştir.

Böylece, erken ifa başlıklı Tasarının 101 inci maddesinin son cümlesine yani borçlu erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz kuralına istisna getirilmiştir.

Taksitler kıymetli evraka bağlanmamış ise, taksitli satım sözleşmelerinde alıcı satış bedelinden kalan borcu bir defada ödeyerek borçtan kurtulur.

262 inci maddenin son cümlesinde peşin satış bedelinden yapılacak indirimin şartları gösterilmiştir.

Tasarı hükmü şöyledir: ‘Taksit borcu bir ticari senede bağlanmış olma-dıkça, alıcı satış bedelinin kalan kısmını her zaman bir defada ödeyerek bor-cundan kurtulabilir. Bu durumda peşin satış bedeline ilave edilen bedelin ödenmemiş taksitlere isabet eden kısmı, yarısından az olmamak üzere ödeme süresinin kısaltılmasına uygun olarak indirilir.’

Borçlar Kanunu Tasarısı 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 6/A maddesinin 4 üncü ve 6/A maddesinin üçüncü fıkrasındaki dü-zenlemeden ayrılmıştır.

4077 sayılı Kanunda 6/A maddesinin üçüncü fıkrasında sözleşmeden ayrı olarak kıymetli evrak niteliğinde senet düzenlenecekse, bu senet her bir

taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde ve sadece nama yazılı olarak düzenlenir. Aksi takdirde, kambiyo senedi geçersizdir.

4077 sayılı Kanunda 6/A maddesinin dördüncü fıkrasında Taksitli satışlarda, borçlandığı toplam miktarı önceden ödeme hakkına sahiptir. Tüketici aynı zamanda, bir taksit miktarından az olmamak şartıyla bir veya birden fazla taksit ödemesinde bulunabilir. Her iki durumda da satıcı, ödenen miktara göre gerekli faiz indirimini yapmakla yükümlüdür.

Görüldüğü üzere, 4077 sayılı Kanun kıymetli evrakın koşullarını belirtmiş ancak, erken ödemeyi kıymetli evrakın tanzim edilmemiş olması koşuluna bağlamamıştır.

Tasarının 262 inci maddesi de Tasarının 267 inci maddesinin son fıkrası hükümlerine tabii olacağından sadece tüketici işlemleri için uygulanacaktır. Dolayısıyla, Tasarı hükmü yasalastığında, 4077 sayılı Kanun hükmünün mü yoksa yasalaşan Tasarı metnindeki hükmün mü uygulanacağı sorunu karşımıza çıkabilecektir.

5- Alıcının Direnimi Durumunda Satıcının Seçimlik Hakkı:

5.1- Alıcının Peşinatı Ödemede Direnimi:

Borçlar Kanunu Tasarısının 263 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve 264 üncü maddenin ikinci fıkrasında yeni bir hüküm olarak alıcının peşinatı ödemede direnime (temerrüde) düşmesi durumunda satıcının seçimlik hakları düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeler ne 818 sayılı Borçlar Kanununda ne de 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda bulunmaktadır.

Tasarıda alıcının peşinatı ödemede direnime düşmesi halinde satıcının seçimlik haklarını 263 üncü maddenin birinci fıkrasında, alıcının taksitleri ödemede direnime düşmesi halinde satıcının seçimlik haklarını maddenin ikinci fıkrasında belirtilmiştir.

Alıcının peşinatı ödemede direnime (temerrüde) düşmesi durumunda, satıcı

SADECE 1- Peşinatı isteyebilir veya

2- Sözleşmeden dönebilir.

Sözleşmeden dönme seçimlik hakkını kullanması durumunda, Borçlar Kanunu Tasarısının 264 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki yeni düzenleme hükümleri uygulanır. Buna göre,

Satıcı, alıcının peşinatı ödemekte direnime düşmesi yüzünden satılanın *tesliminden önce* sözleşmeden dönerse, alıcıdan sadece ödenmeyen peşinat üzerinden, sözleşmeden döndüğü tarihe kadar işleyecek yasal faiz ile sözleşmenin kurulmasından sonra, satılanın uğramış olduğu değer kaybı nedeniyle tazminat isteyebilir. Ceza koşulu kararlaştırılmışsa, peşin satış bedelinin yüzde onunu geçemez.

5.2- Alıcının taksitleri ödemede direnime düşmesi

Alıcının taksitleri ödemede direnime düşmesi sonucu uygulanacak hükümler Borçlar Kanunu Tasarısının 263 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası ile 264 üncü maddenin birinci fıkrasında 818 sayılı Borçlar Kanununun ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun hükümlerinden farklı bir şekilde düzenlenmiştir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 222 ve 224 üncü maddesine göre, müşteri (alıcı- tüketici) taksitlerden birini ödemede temerrüde (direnime) düşerse, satıcı (veya sağlayıcı);

— Ödenmeyen ve temerrüde düşülen taksidin (bir taksit) ödenmesini talep edebilir;

—Taksitli satış sözleşmesine taksitlerden birinin ödenmemesi halinde sözleşmede kararlaştırılan satış bedelinin kalan kısmının başka deyişle diğer taksitlerin istenebilir hale gelebilmesi (Muacceliyet kesbedebilmesi); bu hakkın kullanılabilmesi

— Sözleşmede diğer taksitlerin muacceliyet kesbedeceği yönünde bir hükmün bulunması;

— Birbirini izleyen iki taksidin ödenmesinde temerrüde düşülmesi;

— Ödenmeyen taksitler toplamının satış bedelinin en az onda biri olması;

Koşullarının **birlikte** gerçekleşmesine bağlıdır.

4077 sayılı Kanunun 6/A maddesinin beşinci fıkrasında yukarıdaki koşullara

— Satıcının veya sağlayıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması;

— Satıcının veya sağlayıcının en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması koşulları eklenmek suretiyle toplam beş koşulun yerine getirilmesi durumunda satıcı veya sağlayıcı bu haktan yararlanacaktır.

Tasarının 263 üncü maddesinin son fıkrasında 818 sayılı Kanunda bulunmayan satıcının, satış bedelinin geri kalan kısmının tamamen ödenmesini isteme veya sözleşmeden dönme haklarını kullanmadan önce, alıcıya onbeş günlük süre verilmesi koşulu 4077 sayılı Kanundaki bir haftalık süreden farklı olarak getirilmiştir.

— 4077 sayılı Kanun hükmünde 818 sayılı Kanun hükmünden farklı olarak yalnızca taksitlerden birinin değil taksitlerden birkaçının ödenmemesi halinde de kalan borcun tümünün ifasının mümkün olduğu belirtilmiş bu hakkın kullanılması da kalan borcun tümünün muacceliyet kazanacağına dair bir hükmün sözleşmeye konulması koşuluna bağlanmıştır.

Tasarının 263 üncü maddesinin ikinci fıkrasında alıcının, satış bedelinin en az dörtte birini oluşturan bir taksidi ya da en son taksidi ödemede direnime düşmesi durumunda da satıcının geri kalan satış bedelinin tamamının ödenmesini talep edebileceği ya da sözleşmeden dönebileceği hükmü yer almaktadır. Bu yeni düzenleme ne 818 sayılı Borçlar Kanununda ne de 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda bulunmaktadır.

Ancak, madde gerekçesinde belirtildiği üzere, satıcının dönme dolayısıyla isteyebileceği miktar ödenmiş taksitler tutarına eşitse veya daha fazla ise, satıcı sözleşmeden dönmez. Böylece, seçimlik haklardan sözleşmeden dönme hakkına bir istisna hükmü yaratılmıştır.

Sözleşmeden dönmeyi düzenleyen 264 üncü maddenin birinci fıkrası, 818 sayılı Borçlar Kanununun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının benzeridir 4077 sayılı Kanunun ilgili maddesinde bulunmayan bir hükümdür. Çünkü 4077 sayılı Kanunda tüketicinin sözleşmeden dönmesi 4 ve 4/A maddelerinde düzenlenmiştir. Satıcının sözleşmeden dönmesi ise, taksitli satışlarla ilgili 6/A maddesinde düzenlenmemiştir.

Sözleşmeden dönmeyi düzenleyen 264 üncü maddenin birinci fıkrası şöyledir: 'Satıcı, alıcının taksitleri ödemekte direnime düşmesi sebebiyle satılanın alıcıya tesliminden sonra sözleşmeden dönerse, her iki taraf aldığı geri vermekle yükümlüdür. Satıcı, ayrıca hakkaniyete uygun bir kullanım bedeli ve satılanın olağandışı kullanılması sebebiyle değerinin azalması halinde tazminat ta isteyebilir. Ancak satıcı sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını isteyemez.'

Karşılaştırılması Yapılamayan Yeni Hükümlerle ilgili birkaç söz:

Farklılıkların Dışında Taksitli Satışlarla İlgili Yeni Hükümler, Taksitli satışlarla ilgili çalışmanın ilk kısmında incelenmeyen yeni hükümlerin karşılaştırma yapılabilecek karşılıkları ne 818 sayılı Borçlar Kanununda ne de 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda bulunmaktadır. Bu nedenle, iş bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmışlardır. Ancak, bu hükümlerin Tasarıdaki madde numaraları ve başlıklarını sıralamak gerekirse,

3. Tarafların hak ve borçları üst başlığında a. Peşinatı ödeme borcu ve sözleşmenin süresi (madde 260); Alıcının def'ileri (madde 261); Hâkimin müdahalesi (madde: 265); Yetkili Mahkeme ve Tahkim (madde: 266); Uygulama Alanı (madde 267).

Hâkimin müdahalesi başlıklı 265 inci madde tamamen tüketici- alıcı lehine olan bir madde olarak görünmektedir. Hâkimin, direnime düşen alıcının borçlarını ödeyeceği konusunda güvence vermesi ve satıcının da bu yeni düzenleme dolayısıyla herhangi bir zararının söz konusu olmaması koşuluyla, alıcıya ödeme kolaylıkları sağlayabileceğini ve satıcının satılanı geri almasını yasaklayabileceği şeklindedir.

Yeni hükümler arasında, 267 inci maddenin son fıkrası 'Alıcının tacir sıfatıyla hareket ettiği veya malın bir ticari işletmenin ihtiyacı için ya da mesleki amaçlarla satın alınması durumunda taksitle satışa ilişkin hükümlerden sadece 260 inci maddenin ikinci fıkrası, 261 inci maddenin birinci fıkrası ve 262 inci maddesi hükümleri uygulanır.' düzenlemesine dikkat edilmeli ve üzerinde düşünülmelidir.

Dr. Mehmet Köksal tarafından kaleme alınan Tacir Gözüyle Tüketicinin Korunması (Almanca Makalenin Türkçe Özeti) başlıklı makalenin ikinci sayfasında bahsedilen bir tüzel kişinin işleminin 4077 sayılı Kanunun kapsamına girip girmediğinin tespitinde Ticaret Hukuku Tüzel kişilerinin ultra vires'inin önem kazanması gerektiği ortadadır. Köksal'ın belirttiği gibi, 4077 sayılı Kanun ile Türk Ticaret Kanunundaki ticari iş karinesi değiştirilmiştir.

Tasarı hükümleri arasında hizmet alış-verişlerine dolayısıyla sağlayıcı kavramına değinilmemesi düşündürücüdür. Çünkü, bu kavramlar 4077 sayılı Kanunda bulunmaktadır.

SONUC:

Taksitli satışlarla ilgili tasarı hükümleri yasalastığında önemli sorunlar doğabilecektir. Sorun oluşmaması için 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ilgili maddelerinde gerekli değişikliklerin ve düzeltmelerin yapılması, belirli bir stratejinin amaçlanan hedefe göre açık olarak metinlere dökülmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

LEGAL

Hukuk Dergisi

MART 2006

Yıl: 4 - Sayı: 39

**Teknik ve Hukuki Açıdan Elektronik İmza
(Electronic Signature for
Technic and Law)**
Şarköy C. Savcısı Tamer SOYSAL

**Borçlar Kanunu-Tüketicinin Korunması
Hakkında Kanun ve Borçlar Kanunu
Tasarısındaki Taksitli Satışlarla İlgili
Düzenlemeler Arasındaki Farklılıklar**
Av. Hayriye Gonca GÜNGÖR

Medeni Kanun'da Boşanma
İstanbul Hakimi Turan ATEŞ

**Daire Personelinin Kusur ve
Eylemlerinden Dolayı Müdürün
Sorumlu Olacağıyla İlgili
Yargıtay Kararına Bakış**
İstanbul 3. İflas Müdürü Enver KARMİŞ

**İtirazın İptali Davasında İcra Dairesinin
ve Mahkemenin Yetkisi İle İlgili Sorunlar**
Dr. Adnan DEYNEKLİ

- * Kredi Kartı Borçlularına Ödeme Kolaylığı Getiren Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu Yayınlandı
- * Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların Millî Eğitim Bakanlığı'na Devredilmesi Hakkında Kanun Yayınlandı
- * Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanması Şekli Gösterir Yönetmelik Yayınlandı
- * Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun Yayınlandı
- * Yargıtay'ın İşyüküne İlişkin Yargıtay Başkanlar Kurulu Kararı Yayınlandı
- * Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında Bilgi ve Belgeye Erişim Ücretini Belirleyen Genel Tebliğ Yayınlandı
- * İcra Dairelerince Haczedilen ve Adalet Bakanlığının Depo ve Garajlarında Muhafaza Edilen Mahcuz Mallar İçin Alınacak Ücretle İlişkin Tebliğ Yayınlandı
- * İcra Dairelerince Alacaklı Taraf Avukatına Ödenmesine Karar Verilen Vekalet Ücretleri Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ Yayınlandı
- * Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 104/2. Madde İptal Edildi

**YARGITAY KARARLARI, DANIŞTAY KARARLARI
VE DİĞER YÜKSEK MAHKEME KARARLARI,
HUKUK HABERLERİ, HUKUKİ MAKALELER,
GÜNCEL MEVZUAT, RESMÎ GAZETE ÖZETLERİ,
ÖNEMLİ BİLGİLER**

ISSN 1303-9210

